VVOB & Sensoa

Ervaringen in Suriname

Karen De Wilde

eNSPIRED

13 November 2018

Karen De Wilde

- Orthopedagoog & seksuoloog
- Sinds 1991 actief op terrein RSV
- Werkt sinds 2001 voor Sensoa (lid van cluster SGG)

Sensoa?

Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid

SENSOA

SENSOA

www.sensoa.be

Voor leraren en begeleiders

Vlaggensysteem.be

Initiatief voor Gender Responsief Onderwijs iGROW

+ Meegewerkt aan project iGROW: investeren in veilige scholen

Finaal Evaluatieverslag GPAG 2017 2018.pdf - Adobe Acrobat Reader DC

Bestand Bewerken Beeld Venster Help

Start Gereedschappen Finaal Evaluatievers... Aanmelden

Wat is een veilige school?
In een veilige school voelen leerlingen, leerkrachten en overig personeel zich veilig. Een ieder voelt zich beschermd tegen (seksueel) geweld, bedreiging en pesten. Leerlingen durven emoties te tonen, kunnen zichzelf zijn en kunnen zaken in vertrouwen met volwassenen bespreken.

Wat is iGROW?
IGROW staat voor Initiatief voor Gender Responsief Onderwijs. iGROW is een project speciaal gericht op jongeren in het Lager Beroepsonderwijs (LBO)
Het iGROW project wil een *schoolbrede* aanpak ontwikkelen om een veilig en ondersteunend schoolklimaat tot stand te brengen.

Waarom jongeren op LBO-scholen?
Jongeren van deze leeftijd zijn in de pubertijd en bezig hun eigen lichaam en (seksuele) identiteit te ontdekken. Vanuit de omgeving wordt een bepaald gedrag verwacht, terwijl leeftijdsgenoten

Leerkrachten en ouders hebben vaak moeite met het aanpakken van het opstandig en agressief gedrag van deze jongeren. Daarnaast vinden zij het moeilijk om met de leerlingen of hun kinderen te praten over seksualiteit en alles wat daarmee samenhangt.

Jongeren missen daardoor een veilige en ondersteunende school- en thuisomgeving waar zij terecht kunnen met hun vragen en twijfels en waar ook grenzen gesteld worden.

Preventieve schoolbrede aanpak
Het iGROW project zal zich daarom richten op het ondersteunen van de jongeren, de ouders/verzorgers en het schoolteam. We noemen dit de schoolbrede aanpak.

De leerlingen krijgen sessies waarin zij kunnen werken aan hun zelfbeeld en onderwerpen rond seksualiteit en gendergedrag kunnen bespreken.

Voor het schoolteam worden trainingen en workshops verzorgd waarin het team tools krijgt aangereikt om een veilig schoolklimaat in de klas en op school tot stand te brengen.

Wie werken in het iGROW project?

In het iGROW project werkt de VVOB (Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand) en het IGSR samen met Stichting Lobi, Youth Advocacy Movement (YAM), Stichting Pro Health en Stichting Youth Empowerment Suriname (YES).

De uitvoering van het project wordt in nauw overleg met het Onderdirectoraat Beroepsonderwijs en CENASU van het MinOWC gedaan.

Deze organisaties hebben expertise opgebouwd met jongeren en de thema's die in het project aan de orde zullen komen. Het Institute for Graduate Studies and Research (IGSR) zal gedurende twee schooljaren de projectactiviteiten opvolgen en

SensoaLinks 15:41 25/10/2018

iGROW

- Op verschillende niveaus
  - Schoolleiders
  - Leerkrachten
  - Leerlingen
  - Ouders
- Vanuit Sensoa meegewerkt aan GPAG (niveau leerkrachten)

GPAG training

- Gendersensitieve Preventie en Aanpak van Gedragsproblemen
- 6 trainingssessies
  - Trainingssessie 1 en 2: Basis gedragsproblemen
  - Trainingssessie 3 en 4: Gender en gedrag
  - Trainingssessie 5 en 6: **Omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG)**
- Bijdrage Sensoa: opleiding trainers GPAG in kader van sessies SGG

Het Sensoa Vlaggensysteem

sensoa
vlaggensysteem

SENSOA

Kanttekening

- Ervaring met opleiding in Europa en in Suriname (VVOB)
- Het Sensoa Vlaggensysteem is de methodiek voor aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag in Vlaanderen
  - Dit kader is niet evident en het is geen eenvoudige materie
  - Systeem voor professionelen (begeleiders, opvoeders…)
  - Hoe cultuursensitief is dit?

Ter inleiding

Wat is het probleem?

- Onduidelijkheid over wat kan en wat niet
  - Verschillen in visies op seksueel gedrag
  - De discussie is vaak geladen en persoonlijk
- Groot gevoel van verantwoordelijkheid
  - Men wil vooral risico's vermijden
  - Seksuele ontwikkeling krijgt moeilijk ruimte
  - Overreactie of laisser faire
- Gebrek aan open communicatie
  - Pedagogisch vacuüm

Wat is het Sensoa Vlaggensysteem?

+ Een methodiek om seksueel gedrag
  - × In te schatten
  - × Er over in gesprek te gaan met de jongere
  - × Er gepast op te reageren
+ Het Vlaggensysteem

  ≠ stimuleren van seksueel gedrag

  = versterken en beschermen van de **seksuele integriteit** van kinderen en jongeren

  = ontwikkeling ondersteunen en schade voorkomen

  = jongeren laten leren uit hun fouten

Oefening

- Rangschik de situaties
  - Oké en niet oké
  - Binnen de niet oké situaties
    - Van minder erg naar heel erg
- Argumenten voor de rangschikking?

6 criteria

- Een systeem om te beoordelen of seksueel gedrag oké is of niet (0 tot 18 jaar)
- Op basis van 6 criteria
  - Toestemming
  - Vrijwillig
  - Gelijkwaardig
  - Ontwikkeling
  - Context
  - Zelfrespect
- Een gepast pedagogisch antwoord bieden

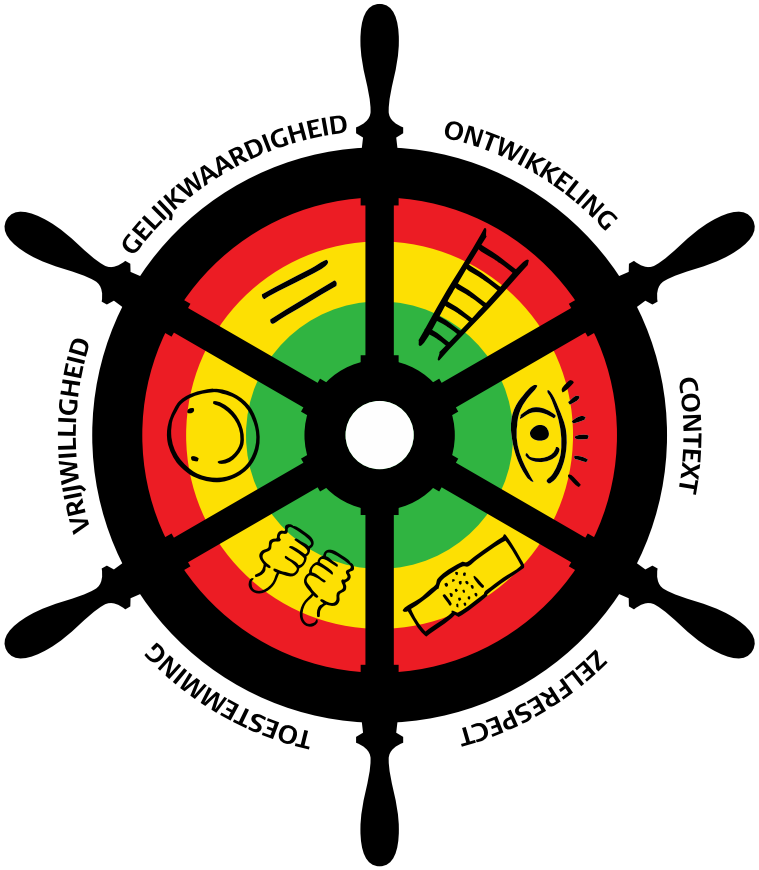

Wederzijdse toestemming

- Begrip en besef van wat voorgesteld wordt
- Bewustzijn van de mogelijke gevolgen
- Verwachting dat een onderling akkoord gerespecteerd zal worden
- Niet neen zeggen ≠ toestemmen

- Als we het allebei goed en prettig vinden, dan is het ok.
- Ik moet goed vragen of het ok is
- Als ik het niet wil, dan moet ik dat zeggen en het niet doen.
- Als mijn vriend/in zegt dat hij/zij niet wil, dan mag ik niet aandringen

Vrijwilligheid

- Is er sprake van dwang?
- Dreiging en geweld
- Druk
- Secundaire winst of verlies (geld, voordelen, vriendschap in ruil voor seks of angst voor verlies van liefde en vriendschap)

- Ik doe het alleen omdat ik het zelf wil
- Ik doe het niet om de ander een plezier te doen of omdat ik bang ben dat de ander boos zal worden
- Ik mag niet aandringen als de ander niet wil

Gelijkwaardigheid

+ Is er gelijkwaardigheid tussen beide partijen?
+ Fysieke, cognitieve en emotionele ontwikkeling
+ Aantal personen
+ Macht en controle
+ Autoriteit

- Seksueel getint contact met iemand die veel ouder, sterker of slimmer is, is niet ok
- Seksueel getint gedrag met iemand die veel jonger of zwakker is ook niet.

Gepast voor de leeftijd

- Is dit gedrag geobserveerd bij meer dan 20 % van de jongeren van die leeftijd?
- Normatieve lijst
  - Gebaseerd op bestaande literatuur over seksuele ontwikkeling
  - Ingedeeld in leeftijdsfases
  - Consequent volgens de vlaggen ingevuld
  - Als vertrekpunt voor beoordeling
  - Te vinden op www.vlaggensysteem.be

- Ik doe geen dingen waar ik te oud of te jong voor ben

Gepast voor de context

- De algemene maatschappelijke norm
- Tijd- en cultuurgevoelig
- Storend voor een meerderheid = ongepast
- Privacy: naaktheid en aanrakingen zijn beperkt tot bepaalde plaatsen en mensen
- Contextgebonden regels vb school

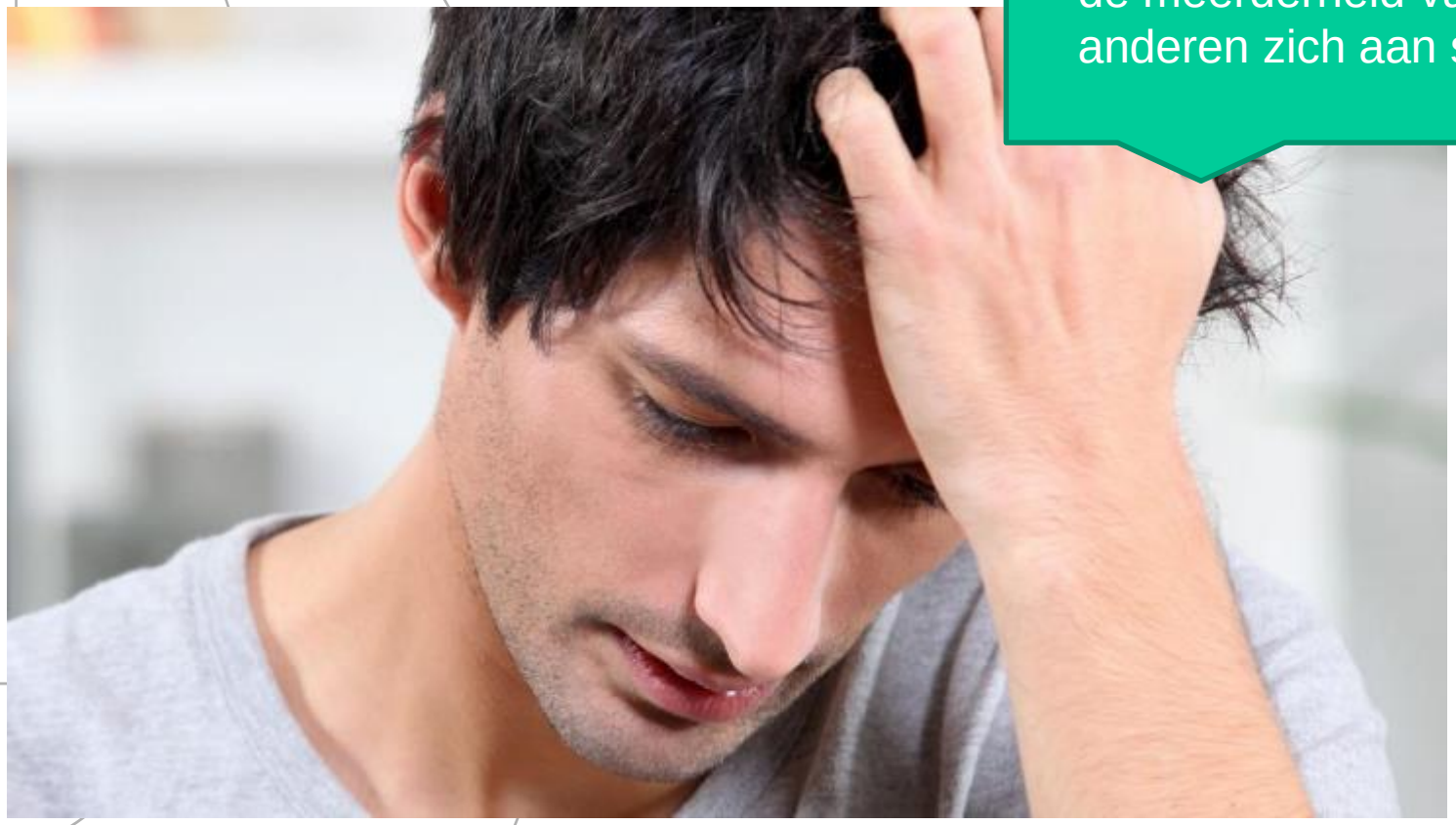

- Ik doe geen dingen waar de meerderheid van de anderen zich aan stoort.

Zelfrespecterend

- Geen gedrag dat mogelijks gevaar of schade inhoudt voor zichzelf
- Geen fysieke kwetsuren zoals wondjes, pijn, infectie, mishandeling
- Geen psychische pijn zoals vernederd worden, uitgelachen, gepest worden, wroeging hebben…

- Ik doe mezelf geen pijn.
- Ik denk na over de schadelijke gevolgen van mijn gedrag voor mezelf

Toepassen

+ Alle criteria oké

+ Een of meer criteria onduidelijk of niet oké

Ernst van de overschrijding?

Verzwarende/verzachtende omstandigheden

+ Hoe intiem was de aanraking?
+ Heeft de pleger het slachtoffer angst bezorgd?
+ Was de pleger zich bewust van het effect?
+ Was het 1keer of meermalig?

Herhaling: vlag schuift op

Even vooraf

[redacted]

Niet te vlug oordelen!

- Blijf zoveel mogelijk bij de feiten!
- Let op voor projectie van eigen gevoelens, eigen bezorgdheid, eigen normen en waarden
- Gebruik de criteria
- Denk na over mogelijke motieven voor het gedrag (wat vertelt dit incident over de betrokkenen?); wat moeten ze hier uit leren?
- **Zoek aanknopingspunten voor bijsturing en Relationele en Seksuele Vorming**

Beoordelen gedrag

- **GEDRAG** beoordelen!
- Gedrag met groene en gele vlag zijn nodig voor de ontwikkeling!
- De focus ligt op de **pleger**
- Doelstelling is herhaling voorkomen

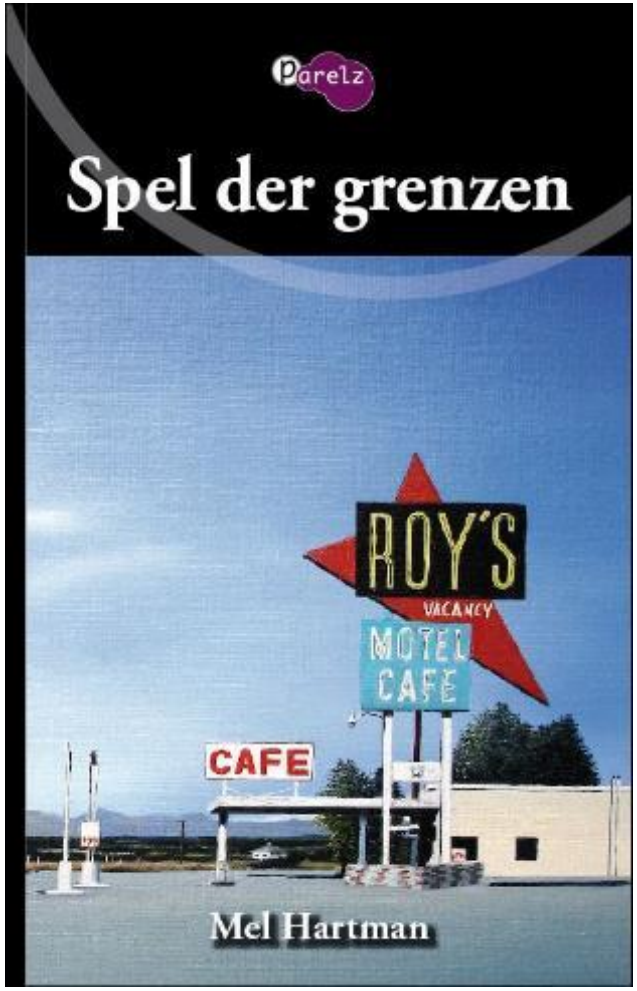

Toepassen

- Criteria
  - Toestemming
  - Vrijwilligheid
  - Gelijkwaardigheid
  - Leeftijd
  - Context
  - Zelfrespect
- Normatieve lijst

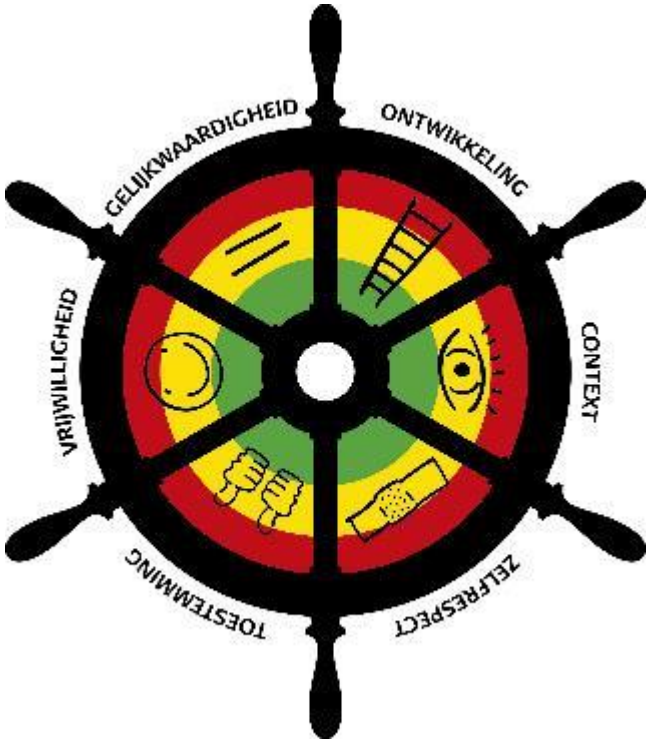

Welke vlag?

+ Twee 13-jarige jongens chatten in de klas over seks
+ Geel

Welke vlag?

- Tijdens de leswisseling kust een leerling van 16 zijn vriendinnetje van 15
- Groen

Welke vlag?

- Tijdens de turnles zijn een jongen en meisje van 15 verstopt in een kleedhokje. Het meisje toont haar borsten en ze strelen elkaar wederzijds
- Geel

Welke vlag?

- Een jongen van 17 gluurt regelmatig in de doucheruimte van de meisjes
- Rood

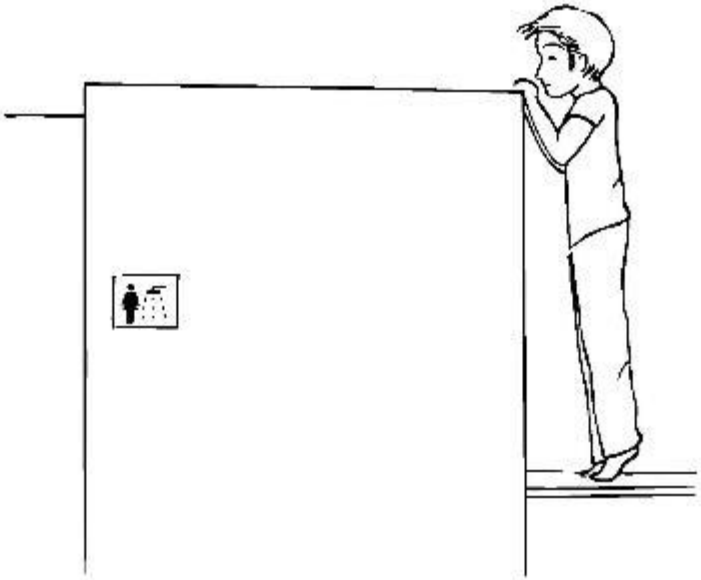

Welke vlag?

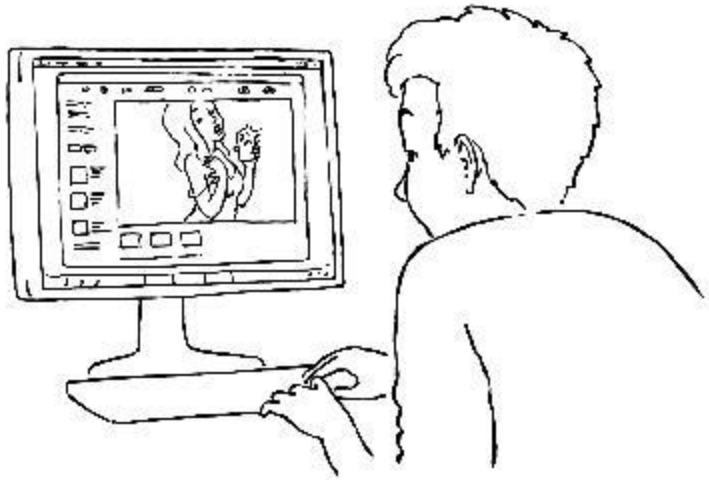

- Een jongen van 17 zet doelbewust een naaktfoto van een klasgenootje op internet
- Zwart

Hoe reageren?

- Stappenplan gebaseerd op het PLISSITmodel (counseling)
- Zelfdeterminatiemodel: autonomie + verbondenheid + competentie
- Nadruk op communicatie, empathie stimuleren, en verantwoordelijkheden stimuleren
- Onderscheid korte termijn, lange termijn-strategieën
- Gedragsanalyse maken als de gewone aanpak niet aanslaat

Groen	Geel	Rood	Zwart
Niet stoppen	Afleiden/stoppen	Stoppen	Stoppen
Bekijk/benoem/ bevraag gedrag	Bekijk/benoem/ bevraag gedrag	Bekijk/benoem/ bevraag gedrag	Bekijk/benoem/ bevraag gedrag
Benoem gevoelens	Benoem gevoelens	Benoem gevoelens	Benoem gevoelens
Bevestig en leg uit	Bevestig positieve + uitleg	Bevestig positieve + uitleg	Bevestig positieve + uitleg
	Begrens/leid af& leg uit	Verbied & leg uit	Verbied & leg uit
	Maak afspraken. Werk naar herstel.	Maak afspraken. Werk naar herstel. en consequenties	Maak afspraken Werk naar herstel. en consequenties uitvoeren
		Rapporteer	Rapporteer en verwijs

Pedagogische strategieën op lange termijn

groen	geel	rood	zwart
Informatie Empathie & geweten Psycho-educatie			
	Cognitieve coping Beloning Coaching		
		Time out Toezicht Herstel Opvang	
			Straf Maatregelen Hulp Nazorg

Hot topics

- Belangrijke zaken om te bespreken
  - Rol en belang van sancties?
  - Melden? Aan wie? Vanaf welke vlag?

Voorbeeld

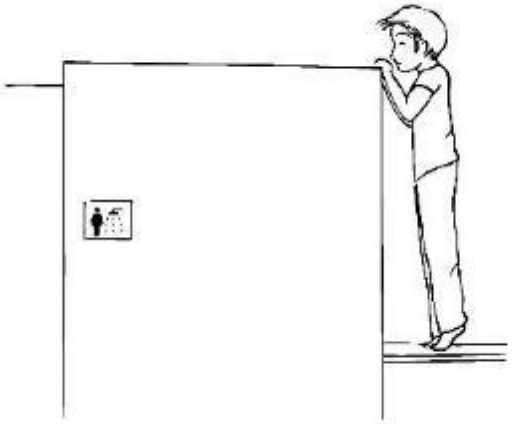

- **Benoem**: je gluurt regelmatig naar de meisjes
- **Gevoel**: wat vind je daar zelf van? Wat betekent dat voor die meisjes?
- **Wat oké is en waarom**: het is oké om nieuwsgierig te zijn
- **Wat niet oké is en waarom**: je doet dat zonder hun medeweten of toestemming
- **Afspraken**: wat spreken we hier over af? Consequenties afspreken

Bevindingen Suriname

- Bij de trainers
  - In het begin zeer streng oordeel
  - Snelle evolutie
  - Vlaggensysteem is bruikbaar
  - Vragen ivm aspect cultuur

Bevindingen Suriname

- Evaluaties trainingen
  - Vooral dat van vlaggensysteem was leerrijk. Als je alles zo hoort en vooral als het uitgelegd werd, dan had ik wel meer begrip. En ook dat je als je een first offender hebt dat je dingen dan anders aanpakt. Dat is bij mij echt blijven hangen. En dat van doorvragen. Ik vraag altijd door. Maar met het formulier dat geeft een houvast.
  - En dat van vlaggensysteem, misschien is het de tijd dat we minder zwaar aan bepaalde dingen moeten tillen.
  - Ze waren enthousiast over het vlaggensysteem. Ze hebben het begrepen.

Vragen?

Bedankt!

+ karen.dewilde@sensoa.be
+ www.seksuelevorming.be
+ www.vlaggensysteem.be